Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto
tanja.timonen@eduskunta.fi

Asia: Asiantuntijakuuleminen hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Teemat: Ammatillisen koulutuksen uudistamisen eteneminen ja näkymät? Rahoituksen riittävyys ja toimenpiteet opetuksen laadun ja tasa-arvon parantamiseksi? Toimenpiteet koronaepidemian haittavaikutusten vähentämiseksi?

SUOMEN AMMATTIKOULUTUKSEN JOHTAJAT SAJO RY: LAUSUNTO

Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry kiittää eduskunnan sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta antaa lausunto ja osallistua kuulemistilaisuuteen hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi ammatillisen koulutuksen osalta vuodelle 2021.

Vuonna 2018 tehdyn ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöuudistuksen periaatteet asiakaslähtöisyys, yksilöllisyys, joustavuus ja työelämälähtöisyys tukevat hyvin hallitusohjelman ja TA 2021 tavoitteita. **On tärkeää, että ammatillisen koulutuksen lakiin ei tehdä muutoksia ilman vahvoja perusteita ja tutkittua tietoa.**

Vuoden 2021 tavoitteissa korostuvat oppivelvollisuusuudistus ja jatkuvan oppimisen uudistus. Niitä tukee ammatillisen koulutuksen käynnissä oleva uudistus, jolla tavoitellaan laajaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta yksilöiden ja työelämän kannalta. Uudet painopisteet ja niiden rahoitus ei saa jakaa kenttää, vaan **ammatillisen koulutuksen säilyttäminen ja uudistaminen monimuotoisena kokonaisuutena ilman raja-aitoja, turhaa kilpailuasetelmaa ja vastakkain asettelua on jatkossakin ensiarvoisen tärkeää.**

Ammatilliselle koulutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laajaa toimintakulttuurin uudistusta, joka vie aikaa ja on vielä kesken sekä valtakunnallisella että oppilaitostasolla. Lakiuudistus tuli voimaan alle kolme vuotta sitten, joten siirtymäaika on edelleen käynnissä. Oppilaitokset ovat muutosprosessissa eri vaiheissa eri syistä liittyen mm. toimintaedellytyksiin, toimintaympäristöön ja tehtyihin strategisiin valintoihin. **On tärkeää, että uudistumisen onnistumista tai epäonnistumista ei arvioida kesken toimeenpanon eikä yksittäisten näkemysten perusteella.**

Koronaepidemia on vaikuttanut negatiivisesti ammatillisen koulutuksen henkilöstön jaksamiseen ja opiskelijoiden mahdollisuuksiin edetä opinnoissaan sekä lisännyt kaikkien osalta epävarmuutta tulevaisuudesta. Positiivisia muutoksia on ollut oppimisympäristöjen monimuotoistuminen, yksilöllisen ohjauksen vahvistuminen sekä henkilöstön osaamisen kehittyminen. Sekä oppivelvollisuusuudistus että jatkuvan oppimisen uudistus edellyttävät onnistuakseen uusia toimintamalleja, joiden suunnittelu ja toimeenpano tarvitsevat riittävän rahoituksen lisäksi voimavaroja ja aikaa. Ammatillisen koulutuksen reformin liian nopeasta toimeenpanosta tulisi ottaa oppia ja

huomioida koronan aiheuttamat paineet. **Oppivelvollisuusuudistuksen toimeenpanon siirtäminen syksyyn 2022 olisi vastuullinen päätös.** Silloin toimintamalleja ehdittäisiin myös uudistamaan ja vasta silloin tulevat voimaan keskeiset koulutustarjonnan ja yhteishaun uudistukset.

Ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuutta ei saa lähteä oppivelvollisuusuudistuksen murentamaan. Opetuksen sijasta ammatillisessa koulutuksessa tulee jatkossakin olla oppiminen ja osaaminen keskiössä. Osaaminen pitää täysimääräisesti tunnustaa ja oppiminen pitää mahdollistaa vaihtoehtoisissa oppimisympäristöissä. Oppimiseen pitää varata riittävästi aikaa ja varmistaa riittävä opetus, ohjaus ja tuki henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman kautta, ei valtakunnallisen mitoituksen. **Ammatillisen koulutuksen uudistuksen ja muutoksen johtamista tulisi voida jatkaa ilman suurta suunnan muutosta.**

Ensikertaisella suoritepäätöksellä tulisi jakaa rahoitusta huomattavasti enemmän. Rahoituksen taustalla olevilla profiilikertoimilla, kustannuskoreilla ja niiden muutoksilla tulisi varmistaa riittävä rahoitus kaikille kohderyhmille ilman kohtuuttomasti työllistäviä erillisrahoituksia. Heikentyvä valtionosuusrahoitus ei kannusta ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä lyhytkoulutuksen järjestämistä, joka olisi edellytys jatkuvan oppimisen uudistuksessa. Ammatillisen koulutuksen sirpalerahoitus haastaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja -johtamista. **Ammatillisen koulutuksen rahoitusmalli ei saisi olla näin kryptinen, työllistävä ja lyhytjänteinen.**

Valtakunnallisten keinojen ja kohdennettujen erillisrahoitusten sijasta tulisi varmistaa, että tavoitteet ovat kirkkaat ja kokonaisrahoitus on riittävä sekä raportoitavat tiedot pitäisi olla ennakolta tiedossa. Tämä mahdollistaa oppilaitosten erilaisten asiakaslähtöisten profiilien kehittymisen kysyntälähtöisesti, huomioiden koulutuksen järjestäjien ja alueiden hyvin erilaiset tilanteet. **Ammatillisen koulutuksen uuteen, vaikuttavuutta korostavaan rahoitusmalliin tulisi luottaa, ja antaa työrauhaa oppilaitosten arkeen.**

Jatkuvan oppimisen ja työelämän tarpeiden huomioiminen ja niihin vastaaminen vaatii koulutuksen järjestäjiltä joustavuutta ja ketteryyttä räätälöidä tarvittavaa koulutusta nopeastikin. Tutkintorakennetta tulee edelleen yksinkertaistaa (mm. YTO) ja koulutuksen järjestämislupamenettelyä keventää ja joustavoittaa. **OKM ja TEM rajapinta sekä opiskelijoiden taloudellisen tukijärjestelmän vaikeudet, haastavat asiakaslähtöistä ja ketterää toimintaa.**

Espoossa 15.10.2019

Maija Aaltola
puheenjohtaja, Suomen Ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry

rehtori

Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry
Ledare för Yrkesutbildningen i Finland rf.

Mustanlahdenkatu 3-7 E, 33210 Tampere | www.sajory.fi | sajory@sajory.fi

Omnia
maija.aaltola@omnia.fi
0503849354